

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Juni 1977

*Lær af fortiden - Lev i nutiden
Virk for fremtiden*

Nr. 208 - 36. årgang

RØDDING HØJSKOLE

Litografi efter maleri af F. Richardt.

**Medlemsblad for
Dansk Slægtsgaardsforening**
oprettet 5. juli 1941

Redaktion:

Hans Hviid, Fåredammen 11, 5300 Kerteminde,
tlf. (09) 32 14 61.

Kasserer, sekretær og annonceekspedition:

Fru Inger Hansen, Gassehaven 56, 2840 Holte,
tlf. (02) 80 25 37. Postgiro nr. 8 08 31 42

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: H. C. Andersens Boulevard 4
(2. sal t. v.), 1553 København V, tlf. (01) 11 67 20
Ledere: Arkivarerne P. K. Hofmansen og
Annalise Alstrøm, tlf. (01) ØBRO 95 64. (Træffes
på arkivet tirsdag og onsdag kl. 14—16 el. eft. aft.)

Foreningens revision:

Statsautoriseret revisor Kr. Foged, Rosenvængets
Sideallé 8, 2100 København Ø, tlf. (01) ØBRO 30
og (0é1) ØBRO 5000 og 6000.

Landsbestyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer Chr. R. Christensen,
(R) Badstrup, 5484 Uggerslev, tlf. (09) 85 11 49.

Næstformand: Gårdejer Einer Petersen, Kikhavn,
3390 Hundested, tlf. (03) 33 71 49.

Gårdejer Jens Skau, (R) Nygård, 6630 Rødding,
tlf. (04) 84 62 03.

Gårdejer Jørgen Skoven, „Skoven“, Asdal,
9950 Hirtshals, tlf. (08) 97 11 66.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund,
5350 Rynkeby, tlf. (09) 39 13 17.

Formand for bladudvalget.

Hofjærgermester Cederfeld de Simonsen, Erholm,
5560 Arup, tlf. (09) 43 10 91 (helst kl. 9-10).

Gårdejer Børge K. Fjordside, Skalstrup,
7570 Vemb, tlf. (07) 88 40 94.

Gårdejer Jens Bligaard, Oddense, 7861 Balling,
tlf. (07) 58 10 11.

Gårdejer Poul Ipsen, Paradisgaarden,
3740 Svaneke, tlf. (03) 99 65 35.

Gårdejer N. Sehested, Holmstol, 8883 Gjern,
tlf. (06) 87 50 19.

Gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard,
8991 Spentrup, tlf. (06) 47 70 87.

Gårdejer Holger Buch Juul, Jægergaarden, Høllund,
7100 Vejle, tlf. (05) 86 50 21.

Gårdejer Erik Strange, Trættevejen 41, Øverup,
4800 Nykøbing F., tlf. (03) 83 92 12. — Formand
for arkivudvalget.

Gårdejer Jens P. Petersen, Farendløse,
4100 Ringsted, tlf. (03) 64 00 24.

Gårdejer Peder Møller Frifelt, Frifeltgaard,
6870 Ølgod, tlf. (05) 24 30 87.

De tre førstnævnte udgør landsbestyrelsens
forretningsudvalg.

Bladet er medlem af
DANSK Fagpresseforening.

PRESSEN SKRIVER:

Fynske pædagoger:

»Adopterer«

En helt ny måde at skaffe penge til de konflikttramte københavnske typografer, lanceres nu af pædagoger og socialrådgivere på Fyn.

Man tager simpelthen adoptionstanken op. For 800 kroner kan man skaffe en typograf mad på bordet i en uge, og foreløbig har de fynske afdelinger af Pædagogisk Medhjælperforbund, Børne- og Ungdomspædagogernes Landsorganisation, Landsforeningen Danske Klubfolk og Dansk Socialrådgiverforening, adopteret en typograf, hvilket betyder, at man garanterer en typograf 800 kr. om ugen.

Indtil nu har man samlet 12.000 kr. ind til de strejkende typografer, men nu mener de fynske sympatisører ikke, at traditionel indsamling længere slår til.

Nu opfordrer man alle til at tage adoptions-sagen op. Og det er ret mange adoptions-forældre« de københavnske typografer skal bruge, for der er stadig omkring 1000 impliceret i Berlingske Tidende-konflikten.

Selvfølgelig har også skolefolk ret til at have deres mening, men når de som organisation og ikke som privatfolk blander sig i samfundsspørgsmål som her, synes man alligevel, de er gået et nummer for vidt, og når de støtter folk, der mod lov og dom bryder ytringsfriheden i vort folk, må man se med allerstørste bekymring på den undervisning, de præsterer. — Så er det tiden, man passer på, hvad børnene og de unge udsættes for.

C. R. C.

FORSIDEBILLEDET

Billedet af Rødding Højskole stammer fra værket „Danmark“, der udkom i 1856 og indeholdt 77 prospekter af danske egne. — Litografierne var alle udført efter malerier af maleren F. Richardt og med tekst af J. P. Trap. Værket i originaludgaven er meget sjældent, da det var almindeligt at „slagte“ det for at ramme de enkelte billeder ind. Forlaget Forum har i år ladet fremstillet et ny-optryk i meget begrænset oplag.

Det maleri, som vi gengiver som en prøve på det store billedværk, er udført af F. Richardt i begyndelsen af 1850'erne. Han har som et typisk sønderjydske motiv valgt Rødding Højskole og dens omgivelser. Billedet ledsages af en omfattende og interessant tekst, sprængfyldt med historiske kendsgerninger. — Højskolebygningen havde i sin tid været embedsbolig for tyske herredsfogeder, der — i følge bogens forfatter, J. P. Trap — herfra terroriserede den dansksindede befolkning. Trap håbede, at stedet kunne blive et nyt åndeligt Dannevirke, og nu i vor tid — da gammelt had stort set er glemt — kan man vel fastslå at håbet — efter trængselsår — gik i opfyldelse.

Årsmødet 1977

blev påny en bekræftelse på den levende interesse med hvilken medlemmerne følger deres forening. Godt 300 deltog lørdag eftermiddag i generalforsamlingen, og ved den påfølgende middag og om søndagen steg deltagerantallet til omkring de 400.

Vingstedcentret var et godt valg, som lokalarrangøren gdr. Holger Juul, Høllund, kun høstede ros for.

Generalforsamlingen var præget af en usædvanlig ro og orden. Alle beretninger — som vi bringer andetsteds — var så fyldestgørende, at der ikke blev tale om den store debat. Forsamlingen vedtog iøvrigt et protokollat, der bestemte, at en bekræftelse alene fra formanden til at aflyse deklarationer skulle være fuldgyltig. Dette punkt fremkom på grund af en henvendelse fra et dommerkontor, som i en aflysningssag, hvor Slægtsgaardsforeningen var involveret, havde krævet underskrifter fra hele forretningsudvalget.

Der var masser af roser til arkivet med direkte adresse til arkivarerne P. K. Hofmannsen og Anna Louise Alstrøm for deres store arbejde i arkivets tjeneste.

Traditionen tro havde statsautoriseret revisor Kresten Foged ordet for at berette om et meget fint regnskab. Den samlede indtægt havde været 84.000 kr., medens udgifterne beløb sig til 75.800 kr., hvilket gav et overskud på 8.200 kr. Kresten Foged forelagde endvidere et budget for det kommende år, hvor der var taget højde for prisstigninger. Uden at være for stramt, håbede revisoren, det kunne holde, så man undgik en kontingentforhøjelse. Særligt kan nævnes at foreningens æresmedlem i USA, fru Signe Jensen havde skænket foreningen 30 dollar (i danske penge 175 kr.) at bruge efter hovedbestyrelsens bedste skøn. Et godt eksempel til efterfølgelse.

På sidste arkivudvalgsmøde blev arkivets statusværdi efter ønske fra Bent Bjergskov sat til 200.000 kr., der på næste års regnskab vil figurere blandt foreningens aktiver.

Lørdagen sluttede på festlig vis med middag og dans.

Om søndagen mødtes deltagerne i Egtved kirke, hvor pastor Munch Andersen fortalte, dels om kirken, dels om den historiske egn, hvorefter han sluttede med en kort andagt. — Derefter besøgte man et par af egnens attraktioner, nemlig kalvefedningsstationen og den smukke, nyrestaurerede Nybjerg Vandmølle. Begge steder blev man godt informeret, og alle fik virkelig »noget med hjem«.

Efter frokosten gik turen ud i det smukke sydjyske landskab med Københoved som endemål. På Bejstrupgård — Kloppenborg-Skrumsager familiens hovedsæde i generationer — blev forsamlingen modtaget af de forhenværende ejere Harriet og Gunnar Kloppenborg Skrumsager og den ny ejer, sønnen Jørgen Kloppenborg Skrumsager.

Her var netop foregået generationsskifte og til forsamlingens moro på en ret utraditionel måde, idet Gunnar Kloppenborg Skrumsager; få minutter efter at have solgt gården til sin søn, tog den i forpagtning af samme. Såvel senior som junior gav nogle særdeles indgående oplysninger om slægten og dens historie samt om gårdens drift.

Med en tak til værtsfolk og med en tak til samtlige deltagere sluttede landsformanden, fhv. gårdejer Chr. R. Christensen, årsmødet 1977, samtidig med at han bød velkommen til næste års møde, som efter generalforsamlingsbeslutning er henlagt til Marienlyst ved Helsingør i dagene 27. og 28. maj 1978.

H. Hv.

Vi bringer på de følgende sider beretningerne fra årsmødet og indleder med formandens beretning.

Ved Slægtsgaardsforeningens årsmøde i Vingstedcentret den 21. og 22. maj aflagde formanden, Chr. R. Christensen, Badstrup, følgende beretning:

Dansk Slægtsgaardsforening kan se tilbage på et godt år. Efter årene med den store nedgang i antallet af landbrugsejendomme, der naturligvis også kunne mærkes af vor forening, har vi i de sidste år påny haft fremgang i medlems-

tallet. Det begyndte for et par år siden og er fortsat i stigende tempo. Det skyldes de mange nye medlemmer, som jeg takker foreningens medlemmer for bistand til fremskaffelsen af, og det skyldes den særdeles store trofasthed, medlemmerne udviser. Når vi tager medlemmernes gennemsnitsalder i betragtning, er det et meget lille antal, der af naturlige grunde falder fra.

Foreningens økonomi er i orden trods det meget lave kontingent. Hvor længe vi kan holde

kontingentet så lavt er imidlertid et spørgsmål. Udgifterne stiger stadigt, ikke mindst til porto og tryksager. Og dertil kommer den stadige om-lægning af postdistrikterne, som koster foreningen mange penge til prægning af nye plader. Hertil kommer at vort apparatur efterhånden er blevet både umoderne og nedslidt, så man ikke i det lange løb undgår en fornyelse.

Medlemsbladet har skiftet trykkeri, hvorved vi sparer ganske betydelige beløb, uden at bladet er blevet ringere teknisk set. — Tværtimod.

Mødeaktiviteten har været den sædvanlige eller snarere større. Det er som sædvanlig Sønderjylland og øerne, der går foran. Navnlig bemærker jeg en meget velbesøgt sommertur på Fyn og en tur arrangeret af Sydsjælland og Lolland-Falster samt møde og høstfest i Nordsjælland. Den store tilslutning til disse ting kan måske animere flere til at arrangere noget lignende.

Årsmødet i fjor blev den helt store succes på trods af det fjerne mødested eller måske netop i kraft heraf. Og da værten på Strandpavillonen bekostede musikken, der ellers belaster årsmøderne hårdt, blev det også en økonomisk succes. For første gang med overskud. Endda ikke helt ubetydeligt.

Foreningen har i årets løb retten henvendelser til regering og folketing om ejendomsbeskatningen og fået forhandlinger herom, og visse ting opnået. Vi vil fortsætte med at have opmærksomheden henledt på dette felt. Det er jo navnlig bestræbelserne for at lette generationsskiftet, vi må have interessen henledt på.

På dette område er der imidlertid sket en glædelig ændring i lovgivningen, idet købesummen ved generationsskiftet ikke mere kan fastsættes af skattemyndighederne, men udelukkende mellem parterne, når blot den ikke er lavere end vurderingssummen. Herved er fjernet en urimelighed og en usikkerhed, der har vanskeliggjort generationsskiftet meget stærkt. Men kapitalvindingsskatten står stadig som en næsten uoverstigelig hindring for de unge.

I årets løb har vi fået henvendelse fra et ægtepar, der kunne tænke sig at overlade deres gård til foreningen. Den skulle så indgå i et fond i lighed med Jens og Anna Jensens fond, der skal støtte generationsskiftet. Der førtes en række forhandlinger herom, hvorunder der kom meget interessante ting frem. Sagen er foreløbig ikke afsluttet, men det er interessant at der er medlemmer, som kan tænke sig at yde et værdifuldt bidrag til denne sag. Og det siger sig selv, at vor forening gerne vil bidrage sit hertil.

I foreningens første år tinglystes der deklamationer med forbud mod pantsætning eller udstykning af visse landbrugsejendomme uden

godkendelse af Slægtsgaardsforeningen. Så vidt jeg kan se, er der ikke foretaget sådanne tinglysnings eller kommet anmodninger om at få foretaget sådanne i den tid jeg har haft med foreningen at gøre, og det forekommer mig også at være en meget betænkelig sag at disponere for fremtiden på denne måde. Beslutningen herom kan måske synes meget rigtig på det givne tidspunkt, men forholdene kan ændres hurtigt og give anledning til fornyede overvejelser.

Det hele har dog ikke givet anledning til større besvær, idet jeg som regel har meddelt dispensation på foreningens vegne. Nu har et dommerkontor imidlertid krævet dokumentation for hvem der kan gøre dette, og så hænger vi i nogen grad på den. Jeg foreslår derfor at der her træffes følgende beslutning, som indføres i protokollen:

»Dansk Slægtsgaardsforenings årsmøde, der er foreningens højeste myndighed, bemyndiger den til enhver tid værende formand til på foreningens vegne at tiltræde aflysning eller dispensation fra de tinglyste deklamationer«.

Vender vi blikket udad, må vi indrømme, at ikke alt er idyl. Lovlige og ulovlige arbejdskampe har floreret i dette forår. Respekten for lovlige afgørelser er forsvundet hos visse samfundsgrupper. De højtlojnerede vægrer sig ved at arbejde trods retskendelser for, at deres adfærd er ulovlig, og dertil kommer, at man har anvendt metoder, som før var utænkelige i Danmark og som fortsat er så utålelige, at de for enhver pris må standses.

Jeg forstår godt de typografer, der er bekymrede fordi udviklingen er i færd med at gøre deres erhverv overflødig. Derimod forstår jeg ikke, at de optræder på en måde, der gør tilværelsen for de få tilbageværende dagblade utålelig og ødelægger en række arbejdspladser.

Men når man ser på typograferne kan man ikke undlade at tænke på de hundrede tusinde danske landmænd, som udviklingen har drevet bort fra deres bedrifter. De har måttet søge andet erhverv end det de var uddannede til, eller de titusinder af købmænd, som er slået ud af supermarkederne, eller de titusinder af småhåndværkere, som er slået ud af de moderne fabriksvirksomheder. Mon det gør mindre ondt for dem end for typograferne?, men dem er der ingen, der har ondt af det for. Kan det være rigtigt, at et enkelt erhverv kan opføre sig sådan?

Det lader sig simpelthen ikke gøre at opretholde et erhverv, som udviklingen er ved at gøre overflødig og som kun kan virke som et stærkt fordyrende led i en hårdt trængt produktion.

Man har forsøgt at knægte det frie ord og at

lade raseriet gå ud over sagesløse avislæsere, annoncører og handlende. Og når man så tilmed har anvendt metoder, som dem vi har været vidne til, må der siges stop. Organisationerne kan have deres værdi, men de må ikke sæt-

te sig ud over samfundets lovlige myndigheder. Og gør de det, må samfundet sætte tingene på plads. Der må være respekt for lov og orden i vort samfund.

Arkivets formand, gdr. Erik Strange, udtalte om arkivets arbejde:

Det er en glæde at være med i et foretagende, hvis tilstedeværelse og arbejde efterhånden bliver mere og mere kendt og værdsat ud over landet, og når jeg her i dag skal aflægge beretning om Slægtsgaardsarkivets forhold og virksomhed i det forløbne år, 1976, føler jeg, at jeg har god grund til at nære en sådan glæde.

Fra begyndelsen af 1943 har Slægtsgaardsarkivet i årenes løb ikke blot forøget sine værdifulde samlinger til ca. 75 reelmeter kopier af foretagne undersøgelser, dokumenter, stamtavler, optegnelser, udklip, billeder og bøger m. m. vedrørende danske slægter og slægtsgårde samt dansk topografi, men i den forløbne tid også skabt sig et anerkendt navn som en betydelig kulturel institution i vort land.

Slægtsgaardsarkivet indsamler og opbevarer så meget stof af slægtshistorisk art som muligt samt påtager sig også slægtshistoriske undersøgelser for foreningens medlemmer, og i det omfang som pladsforhold og arbejdskraft har tilladt det.

I 6 år har vi haft til huse på H. C. Andersens Boulevard. Det vil vi takke hr. Haunstrup Clemensen for.

Vore arkivarer, Hofmansen og fru Alstrøm, sammen med frk. Korsgaard prøver på at betjene arkivets gæster på bedste måde samt varetage arkiveringen af arkivets stadig voksende samling, så godt som muligt, hvilken indsats vi gerne vil bringe alle tre vor bedste tak for.

Rundt om i landet findes adskillige institutioner, der foretager personalhistoriske undersøgelser. — Sådanne undersøgelser foretager Slægtsgaardsarkivet også, og Hofmansen og fru Alstrøm holder betalingen på et rimeligt niveau i forhold til arbejdets omfang og kvalitet.

Hofmansen har gennem mere end 30 år i Slægtsgaardsarkivets tjeneste, arbejdet ud fra den grundindstilling, at dette arkivs virksomhed efter hans indstilling først og fremmest skal være af kulturel art, så at slægtstradition og kendskab til fortiden bliver til værdi for den enkelte og forankre denne i det folk, hvori han eller hun hører hjemme.

Arkivet har sidste årfået et tilskud på 105.000 kroner til udgifter så som husleje, telefon, arkivarernes løn m. m.. — Dertil kommer, takket være et initiativ fra hr. og fru Alstrøms side ved at lade fabrikere de kendte slægtsgaardsplatter, at der er tilgået arkivet et beløb på 677,10 kr. som overskud ved salget af samme.

Der blev i 1976 fabrikeret 100 stk. af disse platter, hvoraf 2 gik tabt, medens de 98 blev afsat til foreningens medlemmer.

Arkivudvalget har indvilliget i at overskuddet ved plattesalget går til særlig ønskede ting i arkivets arbejde og daglige tilværelse.

Som sædvanlig har Slægtsgaardsforeningens næstformand, Einer Petersen, på samvittighedsfuld og dygtig måde også varetaget revisionen og fremlæggelsen af arkivets regnskaber for 1976, hvilket arbejde vi gerne vil takke ham for.

Mød hensyn til folketællingsundersøgelser er der i 1976 udført 35 stk., til en samlet betaling for undersøgelser på 752,50 kr. eller gennemsnitlig 21,50 kr. pr. stk. — Af større historiske undersøgelser vedrørende slægt og gård, som Hofmansen og fru Alstrøm mod betaling påtager sig, såvidt deres tid tillader det, er der i 1976 udført 13 stk., Hofmansen 8 stk., og fru Alstrøm 5 stk.

Naturligvis indgår der hvert år en del breve til Slægtsgaardsarkivet, og mange af disse rummer et så individuelt indhold, at der må ofres adskillige timer for at udarbejde et fyldestgørende svar. Af sådanne breve er der i 1976 indgået 63 stk. som har krævet 85 svarbreve, alle med individuelt indhold.

I Slægtsgaardsarkivets åbningstider har der i 1976 været 101 telefoniske henvendelser og 166 gæster.

Jeg vil ønske at besøgstallet stadig kan vokse. Og at det danske samfund vil være med til at den mand og kvinde, som arbejder med den danske jord, stadig kan få foden under eget bord. Så vi ikke skal ende som forpagtere eller bestyrere for staten eller andre, men stadigvæk selv være ejere.

For de mange gæster prøver man på at gøre besøget så venligt og udbytterigt for den enkelte som muligt, og det røbes da også ved, at mange gang på gang vender tilbage. — Det må siges, at arkivets gæster er et stort aktiv og ingensinde en byrde for vore folk. Det vil føre

for vidt at opregne navnene på de mange, som har skænket gaver til arkivet, men vi vil her sige dem tak for såvel gaver som forståelse af arkivets betydning.

Arkivets samlinger blev i 1976 forøget med

ca. 3000 akter vedrørende slægter, gårde og egne.

Og til slut tak til de daglige ledere af arkivet, tak til arkivudvalgets medlemmer og til hovedbestyrelsen for året 1976.

Endelig havde proprietær Bent Bjergskov en beretning fra bladudvalget:

Den årlige beretning om bladudvalgets virke burde i år have været noget længere end normalt, da jeg jo desværre ikke i fjor fik lejlighed til at deltage i vort årsmøde, men det er dejligt at være med igen, og jeg skal søge at styre min talelyst.

Udvalgets og min særlige opgave er jo — foruden at inspirere redaktøren — at beskæftige sig med bladets økonomiske forhold, og det har også i det svundne år givet anledning til mange overvejelser. Priserne for trykning og forsendelse har fortsat deres himmelflugt. Jeg husker min optimisme ved årsmødet i Grenå, fordi jeg troede, at nu måtte det være nået til et mere fast prisleje, og fordi hovedbestyrelsen havde været i stand til at hæve bladets budget til 36.500 for året 1975 — men vi måtte atter konstatere en væsentlig overskridelse (42.000). Det var især portoforhøjelsen med 3.200, der var årsagen, og med det firma er der jo ingen mulighed for diskussion om priserne. I 1976 kostede det 0,90 øre pr. nummer at få bladet fordelt til hvert enkelt medlem. Det er måske ikke så meget, når man ser det delt ud i små portioner — men sammenlagt virker det

hæmmende på den demokratiske mission alle vore små og store foreningsblade har.

Da så priserne for trykningen steg med over 4.000 kr. i 1976, mente vi tiden var kommet til at undersøge om vort mangeårige samarbejde med Andelsbogtrykkeriet skulle tages op til overvejelse. Vi forhørte os til flere sider angående trykning, og det lykkedes os at komme i forbindelse med »Kjerteminde Avis' Bogtrykkeri«, som var i stand til at klare trykningen for en for os fuldt ud tilfredsstillende måde; både redaktøren og jeg kendte i forvejen trykkeriets faglige kvalifikationer, og prisen var betydeligt under, hvad vi hidtil har betalt, ligesom det også skal nævnes, at papirkvaliteten yderligere blev en tak forbedret.

Det første nummer fra det ny trykkeri er nr. 206 fra februar i år, desværre er nr. 207 med oplægget til dette årsmøde ikke nået frem, og her må typografstrejken tage det meste af ansvaret på sig, men vi håber nu, at problemet er et overstået stadium, og så er jeg igen optimist med hensyn til »Slægtsgaarden«s fremtid.

Jeg slutter dog med en lille bøn om artikler fra medlemmerne, det er noget, vi savner. Det behøver ikke at være udelukkende professionelle skribenter, der tegner vort blad, amatører kan gøre meget til at give bladet en særlig karakter.

Om Anna og Jens Jensens Fond udtalte Bent Bjergskov som medlem af fondsstyrelsen:

I rækken af beretninger udtalte Bent Bjergskov, som repræsentant i »Anna og Hans Jensens Fond«, at der indtil videre er ydet lån til generationsskifte og køb af gård i tre tilfælde med et beløb på ialt 100.000 kr.

Bent Bjergskov gentog betingelserne for at opnå lån fra fonden og oplyste, at disse ydes inden for 90 procent af *handelsværdien* og ud-

betales til kurs 100 med en årlig ydelse på 12 procent, hvoraf de 9 procent er renter og resten afdrag.

Lånene forfalder efter 10 år eller ved ejer-skifte.

Bent Bjergskov undrede sig lidt over, at ikke flere havde søgt om lån, men mente det hang sammen med at de for tiden så strenge regler om afgifter ved generationsskifter havde lagt en bremse på gårdoverdragelserne, så der ikke vil blive gennemført så mange.

Årsmødeplatten

der havde sin debut i fjor, er i år fulgt op med en ny platte fra årsmødet i Vingsted.

Platten, som vi bringer et billede af, har som det vil ses slottet Engelsholm som motiv. Den er fremstillet i 100 eksemplarer og ca. halvdelen er allerede revet væk, så interesserede må ikke vente for længe med at sikre sig en.

Platten koster 40,00 kr. (plus porto) og hele indtægten går ubeskåret til Slægtsgaardsarkivet.

Erhvervspraktik på en anden måde

På godset Selleberg ved Kerteminde har godsejer Holger Hvenegård Lassen påbegyndt en større drift med fåreavl.

Da dyrene i midten af maj måned skulle klippes inviterede godsejeren eleverne fra Hunderup-skolen i Odense ud for at overvære klipningen. — Det blev en strålende dag for børnene, der tog hjem en stor oplevelse rigere.

Familien Kloppenborg Skrumsager foran Bejstrupgård.

Fra årsmødet. — Et udsnit af deltagerne lyttende til Gunnar og Jørgen Kloppenborg Skrumsagers taler.

KLOGE ORD OM GENERATIONSSKIFTE

VED RED. GUNNAR HANSEN

Under debatten på årsmødet kom gdr. Jens Iversen, Katkjær, Sønderborg, ind på det store og altoverskyggende emne om problemerne ved generationsskifte. — Han efterlyste en orientering i »Slægtsgaarden«, og redaktionen er i stand til allerede i dette nummer at imødekomme dette ønske, idet vi har fået tilladelse til at gengive nedenstående interview med advokat Just Munch, som har været bragt i Landbrugets Arbejdsgiverforenings medlemsblad »Sammenslutning« for april 1977, om generationsskiftet i landbruget.

Advokat Munch siger i dette interview, at han har et godt råd til dem, der står foran et generationsskifte, og det er, at man ikke må udskyde overvejelserne. Man bør, siger advokat Just Munch, hvis man ansvarsfuldt skal lede en bedrift, nøje gennemtænke, hvorledes generationsskiftet skal gennemføres. Det kræver både, at man gør sig klart, hvilke afgifter der kan opstå, og hvordan man skal fastlægge de arvemæssige dispositioner i et testamente. — Mit råd er derfor, at man nøje overvejer generationsskiftet og ikke lader stå til.

I. Kapitalvindingskat.

Vi indleder interviewet med at spørge advokat Just Munch:

Kapitalvindingskatten synes stadig at volde problemer for generationsskiftet i landbruget. Har De en kommentar hertil?

Desværre er kapitalvindingskatten jo den væsentligste hindring for, at landmænd kan gennemføre et fornuftigt generationsskifte. — Staten træder til med skattekrav, som ofte overstiger den kontante udbetaling, og den manglende likviditet umuliggør generationsskiftet.

Men arveafgiftsloven indrømmer mulighed for henstand?

Ja, der er i arveafgiftsloven indrømmet mulighed for henstand med arveafgiften, men jeg tror ikke på den. For det første er den afhængig af finansministerens velvilje, for det andet skal der falde afdrag hen ad vejen. Lad ikke muligheden for henstand blive en sovepude.

II. Gaver (i levende live) til børn.

Det er vel hovedreglen, at gaver beskattes som indkomst?

Det er rigtigt, at det principielle udgangspunkt i skatteloven er, at en gave bliver beskattet som almindelig indkomst hos modtageren. Men ifølge arveafgiftsloven er der mulighed for, at gaver til nære slægtninge kan falde ind under afgiftsloven.

Og hvad betyder det?

Det medfører, at gaver bliver underkastet gaveafgift i stedet for almindelig indkomstskat, og disse afgifter er lavere end indkomstskat.

Er afgifterne progressive?

Ja, desværre stiger afgifterne hurtigt. De første små gaver til børn er afgiftsfrie, men de stiger hurtigt, og ved gaver/arv over 1 mill. kroner til børn belastes al yderligere gave/arv med en afgift på 32%. Og her må man huske på, at gaver over flere år lægges sammen, når afgiften skal beregnes.

For landmænd er disse afgifter særlig tyngende, fordi fast ejendom jo stiger uforholdsmæssigt meget i værdi og helt uden relation til det driftsøkonomiske resultat på gården. Landmænd løber derfor hurtigt ind i de høje afgifter, som næsten gør det umuligt for næste generation at overtage gården.

Hvornår forfalder afgiften til betaling?

Reglerne for gaver til nære slægtninge er, at afgiften skal betales i det følgende år, idet der senest den 1. februar i året efter, at gaven er ydet skal indgives en gaveanmeldelse. Afgiftsmyndighederne foretager herefter beregningen af afgiften, og når man modtager afgiftsberegningsen, skal gaveafgiften betales senest fire uger efter.

Hvilke fordele ligger der nu i dette?

Der ligger flere. Ligesom driften af gården kræver planlægning, kan der opnås betydelige besparelser ved at planlægge sit generationsskifte og foretage en række dispositioner, medens man lever.

Som jeg nævnte, er afgiften af en arv over en vis størrelse 32%, når der er tale om arv til børn. Men hvis man giver gaver i levende live, begynder man ved afgifternes nulpunkt og kører så langsomt op ad den progressive skala. Når den pågældende gavemodtager siden modtager arv, begynder man forfra på det afgiftsmæssige nulpunkt.

Der opnås således en besparelse i den samlede afgift overfor staten?

Ja, og den kan være betydelig, også fordi man sikrer sig mod en senere forhøjelse af afgifterne.

Hvordan forholdes med en eventuel værdistigning på gaven?

Også her er en betydelig fordel, for den værdistigning, der sker, efter at gaven er givet, kommer gavemodtageren til gode. Dette har naturligvis særlig betydning ved fast ejendom, hvor inflationen bevirker ofte eksplosive værdistigninger. Er gården først helt eller delvist overdraget til sønnen, vil han få den fremtidige værdistigning.

Der betales således kun afgift af den gaveværdi, som gården havde ved overdragelsestidspunktet?

Ja.

Beskattes indtægten af gaven selvstændigt hos modtageren?

Man kan sige det på den måde, at når en gave er givet, er aktivet gået over til modtageren. Det betyder samtidig, at eventuelle indtægter af denne gave fremover tilfalder modtageren. Hvis f. eks. gården er overdraget til sønnen, vil det betyde, at gårdens overskud tilfalder ham. Han vil således selvstændigt blive beskattet af dette overskud, hvorved der opnås en vis opsplitning af indkomsten, og det kan familiemæssigt betyde en reduktion af den samlede skat.

Hvis der er tale om gaver til mindreårige børn, vil indkomsten dog blive beskattet hos giveren, indtil barnet er fyldt 18 år.

III. Afgiftsfri gaver (til børn).

Hvor store beløb kan forældre årligt give deres børn uden at betale afgift eller skat?

Reglerne i afgiftsloven er sådan i dag, at man har mulighed for hvert år at give hvert af sine børn et beløb på 8.000 kroner kontant. Hertil yderligere en gave på 5.000 kr. i form af udstyr eller andet til personlig benyttelse.

Ved en kombination af særeje og fælleseje (hos forældrene) gør der sig særlige forhold gældende i denne forbindelse?

Ja, hvis det er sådan, at forældrene har en blanding af særeje og fælleseje, er der mulighed for at give det afgiftsfrie beløb på 8.000 kr. to eller tre gange til hvert barn, idet særeje og fælleseje betragtes som forskellige formuesfærer. Der er derfor mulighed for at give betydelige beløb til børnene over en række år uden at betale afgifter eller skatter.

IV. Arveforskud.

Hvordan forholdes med arveforskud?

Forholdet er det, at enten der er tale om arveforskud eller gave til børn, skal afgiften betales året efter. Derimod betyder det naturligvis noget, om der er tale om et arveforskud i stedet for en gave, da et arveforskud skal trækkes fra den arv, som arvingen senere måtte modtage i dødsboet.

Hvis der nu er tale om fjernere slægtninge?

I så tilfælde kan der være en fordel ved at give et arveforskud i stedet for en almindelig gave, som skal beskattes som almindelig indkomst. Fordelen ligger i, at afgiften af arveforskuddet først skal svares, når giveren dør. Men den værdistigning, som arveforskuddet eventuelt måtte have, hvis det f. eks. er en fast ejendom, tilfalder modtageren fra det tidspunkt, hvor arveforskuddet er ydet. Det bør bemærkes, at der skal oprettes et særligt arveforskudsbevis, hvis man ønsker at give fjernere slægtninge arveforskud, mens man selv lever.

Er afgifterne ikke meget høje ved arv til fjernere slægtninge eller ubeslægtede?

Jo, så høje, at der efter min opfattelse er tale om konfiskation. Hvor der er tale om arv til f. eks. en nevø, kan afgiften gå op til 80%, og hvis det gælder arv til f. eks. en fætter eller en ubeslægtet, kan afgiften stige op til 90%. — Når man her tænker på, at der er tale om opsparring og allerede beskattede penge, så finder jeg en sådan dødsbeskatning helt urimelig hård.

V. Gave og arv som særeje.

Kan gaver og arv gives som særeje?

Er der tale om større formueværdier som f. eks. landbruget, bør man afgjort overveje at gøre arven eller gaven til særeje for modtageren. Dette har betydning i den ægteskabelige situation.

Det principielle er jo, at et fællesbo mellem to ægtefæller deles lige — også efter en eventuel skilsmisse. Dette kan ofte virke uretfærdigt, hvis fællesboets største værdi ligger i en fast ejendom, som f. eks. sønnen har modtaget. Derfor er der mulighed for at indføre særeje, og det betyder, at særejet holdes udenfor det fællesbo, der skal deles lige mellem ægtefællerne. Man undgår således den situation, at ens barn går op ad kirkegulvet med en formue og ned ad kirkegulvet med det halve.

Men der er også en ulempe ved særejet?

Ja, idet det ikke er muligt for den længstlevende ægtefælle at sidde i uskiftet bo med eventuelle børn i ægteskabet. Det betyder, at der

skal betales arveafgifter både af den arv, som ens ægtefælle og som ens børn modtager, hvilket kan give et økonomisk problem i en i forvejen svær situation.

Bør særeje så tilrådes ved arv og gaver?

Ja. Jeg tilråder ofte mine klienter at indføre det i de tilfælde, men også at tidsbegrænse sær-ejet, således at modtageren har mulighed for at ophæve det, når f. eks. ægteskabet har været i ti år. Herved undgår man, at formuen deles i ægteskabets første stormombruste år, og efter de første ti år må de fleste ægteskaber forventes at holde.

VI. Båndlæggelse af gaver og arv.

Kan giveren begrænse modtagerens rådighed over gaven eller arven?

Desværre tvinger de høje arveafgifter og de stadige værdistigninger på fast ejendom gård-ejere til stadigt tidligere at overdrage gården til deres børn. Det betyder samtidig, at de må overdrage værdierne på et tidspunkt, hvor de ikke har mulighed for at vide, hvorvidt børnene vil behandle det, de modtager, med den fornødne indsigt og fornuft.

Hvorledes kan denne risiko begrænses?

Den kan imødegås derved, at man som gave-giver eller som arvelader indskrænker den rådighed, som børnene får over det, som de modtager. De muligheder, man har for at båndlægge, er forskellige, alt efter om det drejer sig om tvangsarv eller gaver/fri arv. For så vidt angår det sidste, kan man helt frit bestemme de betingelser, der skal båndlægges på.

Kan man f. eks. båndlægge tidsbegrænset eller for livstid?

Ja, det kan man, men her er det vanskeligt generelt at rådgive, for der er så mange forskellige situationer.

Hvordan er mulighederne for båndlæggelse for tvangsarv?

Her er mulighederne betydeligt mindre. Men er man i tvivl om arvingens evne til at administrere sin arv, kan man gøre den pågældendes arveret til arv udover tvangsarven betinget af, at han accepterer nærmere krav om båndlæggelse for hele arven.

VII. Aftægtskontrakt.

Ved generationsskifte kan overdragelse også ske ved aftægtskontrakt?

Det store problem ved generationsskifterne er ofte det, at den næste generation skal udrede store beløb ved generationsskifte i forbindelse med overdragelsen. En af måderne at undgå dette på er at overdrage ved en aftægtskontrakt.

Det betyder, at betalingen ikke erlægges på en gang, men som en række løbende ydelser hen ad vejen.

Hvordan sker en normal aftægtsandel?

Det sker på den måde, at værdien af det, der overdrages, opgøres, og under hensyn til modtagerens alder fastsættes en årlig ydelse på aftægten. Denne aftægtsyndelse er fradragsberettiget i køberens indtægt, medens samtidig sælgeren skal medtage den i sin indkomst.

Er der også formueskattemæssigt fordele ved en sådan aftægtsordning?

Ja, det er der.

VIII. Forbeholdsklausul.

Har man sikkerhed for, at skattevæsenet vil anerkende den værdi, som parterne lægger til grund?

Svaret her er ganske klart: Nej! Samtidig vil jeg give en kraftig advarsel, nemlig i alle handeler at indføre en forbeholdsklausul. Den indeholder en bestemmelse om, at hvis skattevæsenet ikke vil anerkende den værdi, som sælger og køber har lagt til grund ved handelen, kan de begge ophæve handelen. Ellers kan man komme i den frygtelige situation, at skattevæsenet forhøjer værdien meget, og det betyder, at sælgeren kommer af med en langt større kapitalvindingsskat, ligesom køberen kan komme til at svare en betydelig gaveafgift, som er økonomisk helt uoverkommeligt.

Også her kan kapitalvindingsskatten komme ind i billedet?

Ja, for man må jo ikke glemme, at enhver overdragelse i levende live kan udløse kapitalvindingsskat. Dette gælder f. eks. i form af en gave eller et arveforskud. Enhver overdragelse bør derfor overvejes nøje.

IX. Afsluttende bemærkninger.

Til slut spørger vi advokat Just Munch, om han har et godt råd til de mennesker, der står foran at skulle klare et generationsskifte i landbruget. Og hertil svarer advokaten:

Efter min opfattelse har jeg et overordentligt godt råd: nemlig ikke at udskyde overvejelserne, men at tage stilling nu! Ingen af os kan lide at tænke på, at vi er dødelige, så man skubber ofte problemerne fra sig. Hertil kommer så, at alle de mange gøremål, som staten ønsker udført gratis af landmændene, er både belastende og tidskrævende, så det er svært at finde tid og kræfter til at tænke på fremtiden.

Men for at man ansvarsfuldt kan drive en gård hører efter min opfattelse også, at man overvejer, hvad der vil ske, hvis man falder

væk. Det drejer sig både om i et testamente at få fastlagt, hvordan der skal arves og hvilke afgifter og skatter, dette kan udløse. Når hertil kommer, at der kan være betydelige besparelser ved eventuelt at gennemføre dispositioner, medens man lever, synes jeg ikke, der er noget at betænke sig på, slutter advokat Just Munch.

Advokat Just Munch

Uddannet hos højesteretssagfører E. Groth-Andersen, derefter direktionssekretær i Rederiet A. P. Møller og i 1972 påbegyndt selvstændig advokatvirksomhed med særlig vægt på generationsskiftet og skatteret.

Det spirer og gror

AF: MANDEN I GÅRDEN

Så har vi oplevet underet igen. Den danske natur viser sig fra sin smukkeste side. I skov og vang, i haverne og i stuerne oplever vi en farvesymfoni, som er den årlige bekræftelse på, at livet fortsætter og at mennesker ivrer efter, at befordre det, som en højere almagt har skabt, så skønheden kommer til at præge det hele. Vor mor fylder blomstervaserne med liljer og tulipaner, og træernes grene bliver placeret, så udfoldelsen sker hurtigere til glæde for os alle.

„Nu lyser løv i lunde“ står der i en dejlig vairsang og det grønne skær pryder også stuer og det hele vækker forhåbninger om en god udvikling i naturen til bedste for dyrkerne. Mangen en samtale i en aftentime i disse uger drejer sig om hvad vi mon kan forvente af afgrøderne, hvoraf så meget afhænger i det kommende år. Men starten har været heldig, selv om foråret lod vente på sig.

Jeg snakkede forleden med en norsk bond, og han fortalte, at sneen endnu dækkede hans jord og havde gjort det siden den 13. oktober. Så galt skulle det ikke gå i Danmark, men vi kom en måned bagefter og mange gårde såede først den første maj. Og det er i hvert fald en måned for sent.

Planteudviklingen og den rette vækst kræver, at ugerne før solen får magt og tørken bliver en realitet, præges af det ustabile aprilsvejr. Og er kornet og frøet ikke i mulden på det tidspunkt, så er der fare på færde.— Umiddelbart må vi antage, at høsten 1977 ikke vil give rekordudbytte.

Der er altså en større uvished i landbohjemmene i denne tid end sædvanligt. Vel kan de nye midler, som er til stede for ukrudts- og insektbekæmpelsen hjælpe, så kulturplanten får bedre chancer, selv om den er sent på vej, men heldet skal være med i år, hvis et normaludbytte skal nås. Lad os håbe det, for det omsætter sig i flere goder mange steder og forplanter sig via indkomster og ny virkelyst tværs gennem samfundet

Artidernes rytme har sin egen charme og foråret er af de fleste valgt som den bedste tid. Den giver nok travlhed, men også de store glæder og livslysten tilskynder til at yde sit bedste. Når det

mørkner i september, kan man nok få psykiske anfægtelser, og de korte dage befordre just ikke lysten til at stride den livsens strid, som er menneskets forpligtelse, uanset alt. Og det er jo balancen i tilværelsen året rundt, som gør det hele udholdeligt. Her klarer foråret begreberne, for da forstås det, at det hele nytter. Da bliver vejen ligesom jævnet for gerningen og vi bliver os selv bevidst, at uanset om det end går op eller ned, så er der bestandig lys og tilfredsstillelse forude. Lad os da glæde os over disse forårsdage og over vokseværket i naturen og se sommeren i møde med lyssyn. Det skal da nok gå. Både markens afgrøder, havefolkens fine grøntsager og gartnerens frugt skal såmænd nok blive af kvalitet. Derfor borger dygtigheden under pasningen, men mest den iboende kraft i livsudfoldelsen og takken herfor bør rettes til kræfter, vi blot aner.

Meget henrykker i denne tid. Vi kan blandt andet tænke på børnenes kræfter, som vokser og udfolder sig i et frejdigt kapløb med mulighederne for leg og aktiv medleven i det mor og far gør. „Jeg vil ud i naturen“, sagde vores lille barnebarn fornylig, hun havde hørt en snak om, hvad der skulle gøres og om naturen, som hun næppe vidste, hvad var Men at det var noget, der var godt for hende, var hun klar over. Og børnene boltrer sig nu til glæde for dem selv — og forventningerne til dem stiger hos forældrene. Solidaritetsfølelsen får også et tiltrængt puf

Jeg oplevede i sidste uge, at drengens første indsats den dag, skulle være, at hans handicappede kammerat fik sig en køretur på vejen, en handling, som vil sætte sig spor til gensidig nytte.

Og så kom der brev i lørdags, at nu har solen også fået stor magt på Grønland, hvor Jørgen har kæmpet sig igennem vinterens mørke et sted ved Angmagsalik. Nu skyder livet også der frem af dvalen, og ræv og isbjørn får vandrelyst og de unge mennesker lader sig brune af fjeldsolen

Han er oppe for at tjene nogle skillinger, så vi gamle kan få en slat penge med ved skiftet. — Jo, mange unge vil noget. Det spirer og gror og der følger helse med. — Læne leve foråret.

Er de gamle malerier en pålidelig skildring af datidens almueliv?

Omfattende undersøgelse af tre berømte genremaleres baggrund og produktion har givet interessante egns- og kulturhistoriske oplysninger

De fleste af os kender de gamle genrebilleder fra vore skolebøger, fra historiske billedværker og fra ugeblade. Som f. eks. Fårehyrden, der strikkende på en huse vogter får på heden, eller besøget hos bedstefaderen eller fiskerhustruen, der i døren spejler ud over fjorden efter sin mand. Disse og andre genremalerier opfattes almindeligvis som billeder, der viser eksempler på ældre tider typiske for deres egen og kunstnerens samtid.

Men kan man nu stole på, at disse motiver er pålidelige gengivelser af interiører, klædedragt og hverdagsituationer fra det pågældende tidsafsnit i vort lands historie? Det har *Marianne Zenius* sat sig for at undersøge og til det formål udvalgt tre af de mest kendte genremalere — Frederik Vermehren, Julius Exner og Chr. Dalsgaard — hvis produktion og livshistorie hun grundigt har gennemgået til mindste detalje, støttet af kunstneres breve, skitsebøger, gennemgang af artikler og samtaler med gamle folk på steder, hvor kunstnerne virkede.

De var alle tre født i 1820'erne, besøgte Kunstakademiet næstes samtidig, fik den samme uddannelse og begyndte som genremalere.

Konklusionen af *Marianne Zenius'* undersøgelse er, at genremaleriernes værdi som realistisk beskrivelse af situationer fra datiden i mange tilfælde er tvivlsom, og at der i tidens løb er gjort for ukritisk brug af disse billeder som illustrationsmateriale.

De malerier, der kan henregnes til den nationalromantiske kunst er ofte sammenstykkede på atelieret på grundlag af skitser fra forskellige miljøer, ja endog fra forskellige landsdele.

„Genremaleri og Virkelighed“

Under titlen „Genremalerier og Virkelighed“ er der kommet en overordentlig oplysende bog ud af undersøgelsen. Den er interessant set fra mange synsvinkler, fordi de giver en mængde kultur- og lokalhistoriske oplysninger, fordi den anskuer genremalerierne fra en helt ny synsvinkel (naturligvis uden

at gå ind på en kunstnerisk vurdering) og fordi den rummer en god portion kunsthistorie i koncentreret form. Folk med vidt forskellige interesser vil have glæde af at læse den.

Af de tre kunstnere voksede Vermehren op i et håndværkermiljø i Ringsted med mange kontakter til det omgivende bondeland. Exner stammede fra et forholdsvis fattigt københavnsk hjem, men tilbragte en del af ungdommens ferier på landet. Dalsgaard var opvokset som søn af ejeren på herregården Krabbesholm ved Skive. Alle havde de på forskellig vis kendskab til de miljøer, de senere kom til at skildre.

Ser man på deres bedste år som genremalere, falder disse forskelligt ud, fastslår *Marianne Zenius*.

Fattige, forsømte boliger

Vermehren udførte sine oliebilleder direkte foran motivet, og tilbragte måneder i samme stue, indtil maleriet var færdigt. Han manglede evnen til at skabe handling i sine billeder, men hans personer indgik i et nært samspil med omgivelserne. Som kunstner interesserede han sig mest for lys og farvevirkninger og foretrak fattige, forsømte boliger på grund af deres maleriske kvaliteter og den gammeldags indretning. Han ændrede, såvidt det har kunnet konstateres, ikke meget på interiørrerne, men malede det, han så, selv om den kunstneriske bearbejdelse ikke kunne undgå at forandre totalindtrykket temmelig meget. Midt- og Vestsjællands landsbyer blev hans foretrukne motivverden.

De pæne stuer

Exner opsøgte også den gamle og uforandrede bondekultur, men var den ikke til stede, sammenstykkede han selv sine motiver af enkeltelementer. Hans jagt efter det gamle førte ham fra Sjælland mod Amager og videre til Fanø. Hvis Exner har måtte besøge de fattigste boliger for at hente materiale til sine interiører, ses det ikke på resultatet. Hans motiver viser nære og velholdte stuer og gårde, og den menneskelige aktivitet er let og uforpligtende — ofte selskabelig.

Kærlighed, religiøsitet, død

Dalsgaards kunst er mere dybtgående i sit indhold med hovedvægten lagt på almenmenneskelige følelser som kærlighed, religiøsitet og død. Hans traditionelt indrettede interiører er sammenkomponerede som Exners, men han har undgået dennes mange fejl, så det er vanskeligt at påvise, at også han sammenblandede elementer fra flere egne. Ligesom Exner har han udført sine malerier i atelieret ved hjælp af indsamlede studier og skitser, men medens Exner hver sommer indtil sin død tilbragte nogle måneder på landet med indsamling af materialer, arbejdede Dalsgaard i høj grad ud fra skitser og studier, som han havde udført i ungdomsårene dels fra hjemegnen Salling, dels fra Sjælland, hvor han især havde opholdt sig på Stevnns.

PS. På bogens smudstitelblad har den unge kvindelige historiker skrevet: „Tilegnet de danske skatteydere, som bekostede min uddannelse“. Til gengæld kan de samme skatteydere nu få lejlighed til at revidere lidt af deres skattelærdom.

Bogen kan bestilles på Lokalhistorisk Institut, Florsgade 4, 2200 København N., eller i boghandelen. 256 sider, 104 illustr. Kr. 76,80, hvis man er medlem af en historisk forening, museumsforening eller lign. er prisen kun kr. 51,20.

R. G. N.

Fra bogens verden . . .

Løst og fast om slægter og hjemstavn

Der er i den seneste tid udkommet en lang række bøger, som ganske vist henter deres stof fra en bestemt egn, men tekst og billeder vil interessere folk ud over hele Danmark, dels fordi den geografiske omflytning af danskerne har været nok så stor fra land til by, fra egn til egn, i de senere årtier, dels fordi det altid er interessant at fordybe sig i, hvordan andre har boet, levet og arbejdet.

Fra landsby til forstad

Under denne titel fortæller lektor Hans Henrik Jakobsen om nogle af de fynske landsbysamfund, der nu er opslugt af storbyen Odense. — Det er dagliglivet i bondesamfund som Næsby, Allesø og Broby, der skildres her. Indtil 2. verdenskrig var der i dette område stort set kun landejendomme. Der ligger flere års grundige studier bag dette arbejde, som også omfatter en registrant over alle de 185 landejendomme, der har været i området. Det er af stor betydning at netop byernes forstæders historie bliver skrevet. Det er her slægtsgårdene og landsbyerne først går til grunde i disse år.

Skildringen er levende og suppleret med 109 illustrationer. Fyns Amtskommune vil lade bogen indgå i undervisningen på de amtskommunale gymnasier. (362 sider, kr. 92,—, Odense Universitetsforlag).

Forsamlingshusenes historie

Det skal nu — som før omtalt i „Slægtsgaarden“ — være alvor med at registrere alle danske forsamlingshuse og deres historie, hvilket nok skal vække interesse — måske ikke mindst uden for landets grænser, hvor begrebet forsamlingshuse ikke kendes. Ved Nationalmuseets etnologiske undersøgelser kører Margaretha Balle-Petersen videre med arbejdet. Sideløbende hermed er der kommet et interessant materiale fra Fyn. I den seneste udgave af Fynske Årbøger har den tidligere ejer af slægtsgården „Lundsgård“ i Aasum, Svend Frederiksen, offentliggjort et interessant materiale om de 297 forsamlingshuse, der har været i Fyns Stift, og hvoraf stadig over 200 er i brug. Man får både forhistorien, statistik og særlig beskrivelse af de forskellige typer: øvelshuse, politiske huse (højrehuse), afholdshuse, missionshuse og forsamlingshuse i bredest folkelig forstand. — Der er mange overraskende og pudsige træk i denne beretning.

Samme bog behandler en del andre emner fra den fynske kulturhistorie som f. eks. „Fra Mulerdreng til landsbydegn“, „Erholm, et stamhus og en slægt“, „Spændte forhold i Kerte skole“ og meget andet (156 sider, ill. kr. 30,00, Historisk Samfund for Fyns Stift, 5270 Næsby)

Fra Als og Sundeved

Ved en præsentation af et udvalg af skrifter, som behandler livet på landet i ældre tider bør også nævnes to gode skrifter: „Fra Nybøl herred og sogn“ (162 sider), og „Gamle fotografier fra Als og Sundeved“. — De er ikke i boghandelen, men kan bestilles fra Museet på Sønderborg Slot.

Ved Halleby Å

I folkeminddeforskningen har Karoline Graves, der levede fra 1858—1932, fået en stor plads. I moden alder begyndte hun at sende optegnelser ind til Dansk Folkemindesamling og blev et bevis på, hvor vigtigt det er, at indsamling af lokalhistorisk stof sker i tide og på stedet. Fra 1909 indsendte hun en strøm af beretninger — så meget materiale, at det i 1921 var tilstrækkeligt til under redaktion af Henrik Ussing at kunne udgives en bog på 242 sider, hvori hun berettede om livet i Vestsjælland for 100 år siden. — Alt er med: Bøndergårdens bygninger, daglig kost hos bønder, hos husmænd, gammelt jordbrug og kvægdrift, hoveriet, nedlagte landsbyer, husmandens og landhåndværkerens kår, barsel, bryllup og begravelse, tidsregning, lov og ret, sundhed og sygdom, ord og mundheld, sagn og tro, håndgerning og husflid — for at nævne en del emner.

Det var en stor bedrift. Karen Graves sad i familiens eneste lille stue med mand og tre børn om sig og skrev i sene aftentimer. Bogen blev den første i sin art over stadig så suveræn, at den bruges som lærebog i faget europæisk etnologi ved Københavns Universitet. Den er forlængst uopdrivelig i boghandelen og bliver derfor nu genudgivet i fotografisk optryk med nye billeder. — Om Karen Graves kan tilføjes, at hun på sine ældre dage blev omviser på Kalundborg Museum. (242 sider, ill., kr. 42,75 ved forudbestilling hos Foreningen „Danmarks Folkeminder“, Birketinget 6, 2300 København).

Det man ikke hørte om 1864

Det er sagt, at en krig kaster mange og lange skygger. Det gælder også krigen 1864, som vi her i landet formentlig aldrig bliver færdig med.

At emnet har opdagede aspekter har forfatteren C. J. Holch-Andersen leveret et bevis for med bogen „1864 og Morsingboerne“.

Kun de færreste ved, at tyskernes og østrigernes besættelse af Jylland indtil fredsslutningen i skæbneåret skabte store problemer for de egne og de mennesker, som kom under de fremmedes åg. — Der var tale om en hårdhændet behandling af den hjemmевærende befolkning, især ude på landet, mens en stor del af de våbenføre mænd måtte udøve krigstjeneste i Sønderjylland. — På Mors har man dels et righoldigt materiale om tildragelserne hjemme på Limfjordsøen, dels breve fra Morsingboere i felten. Dette stof er ypperligt behandlet i denne bog, og da teksten er suppleret med en mængde illustrationer fra samtidige blade og bøger har den langt mere end lokal interesse. (128 sider, kr. 78,50, Forlaget „Jul på Mors“.

Nyt om 3600 danske gårde

30. årgang af Kraks »Større Gårde og Skove« foreligger nu i ny, a jourført udgave.

Bogen omfatter 3600 større gårde og godser med ejendomsværdi omkring 1.200.000 kr. eller derover (15. alm. vurdering) og statsskovdistrikter, private skove og plantager med ejendomsværdi omkring 650.000 kr. og derover.

Bogen er tillige et nyttigt opslagsværk for enhver, der interesserer sig for eller søger oplysning om de større landbrug og skovdistrikter.

Skaf foreningen nye medlemmer

Undertegnede foreslår, at følgende får tilsendt materiale om Dansk Slægtsgaardsforening og opfordres til at indmelde sig i foreningen:

Titel

Titel

Navn

Navn

Postadresse

Postadresse

den

19

Underskrift

Ønsker man ikke at klippe i bladet, kan forslag indsendes på alm. postkort.

Jens og Anna Jensens fond

udlåner penge til unge landmænds etablering også ved generationsskifte. – Årlig ydelse uden kurstab for tiden 12 procent hvoraf 9 procent rente. – Henvendelse til:

Advokat Martin Olesen, Bogense, tlf. (09) 81 16 66 eller
Chr. R. Christensen, Badstrup, Uggerslev, tlf. (09) 85 11 49

Ud at se

KÆRNE-REJSER har følgende ferieforslag:

SVERIGE 2.-4. juli
Kr. 448,00.

NORGE 16.-23. juli
Kr. 1498,00.

NORGE 30. juli-6. august
Kr. 2198,00.

NORGE Høstrejse, 10.-17. sept.
Kr. 1398,00.

CANADA - USA Efterårsrejse, 18. sept.-8. okt. – Kr. 7400,00.

Forlang brochure på (03) 64 00 24. – Alt incl. i prisen (fly, bus, helpension, udflugter, entréer m. m.). – Rejseledere: Overlæge Sv.-Aa. Jespersen. Redaktør Hans Hviid. Chefguide Lars H. Nielsen fra Trek Travel Service, Scarborough, Ontario, og Konsulent Jens P. Pedersen. – 1. kl.s rejser – Bedste hoteller – Vælg en værdifuld ferie.

KÆRNE-REJSER

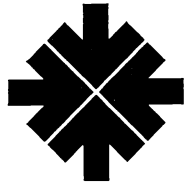
FARENDLØSEVEJ 35
4100 RINGSTED

Landbrugslån til ethvert formål.

Har De brug for lån til tilbygning, sammenlægning, grundforbedring, køb af nye maskiner, udvidelse af besætning, ejerskifte eller andet, kan De roligt henvende Dem til Forenede Kreditforeninger. Vi yder

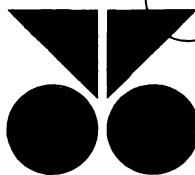
lån overalt på øerne på op til 50% af ejendommens værdi med løbetider på 10, 20 og 30 år. Lad en af vore landbrugs-kyndige folk kigge på Deres ejendom, så får De den rigtige belåning - hurtigt, smidigt og effektivt.

FORENEDE KREDITFORENINGER

Otto Monsteds Plads 11 · Postbox 333 1503 København V · Tlf. (01) 15 34 34
Magelos 2 · Postbox 343 5100 Odense · Tlf. (09) 11 77 77

**Jyllands
Kreditforening
er
specialister i
Jylland...**

JYLLANDS KREDITFORENING

6100 HADERSLEV: Åstrupvej 13. Tlf. (04) 52 70 00
6950 RINGKØBING: Herningvej 3. Tlf. (07) 32 01 11
8800 VIBORG: Sct. Mathiasgade 1-3. Tlf. (06) 62 33 33
9100 AALBORG: Boulevarden 43. Tlf. (08) 12 38 77
8260 ÅRHUS-VIBY J: Borgvold 16. Tlf. (06) 14 88 00

Vi skaffer penge til gårde.

København: Jarmers Plads 2,
1590 København V Tlf. (01) 12 53 00

Århus: Åboulevarden 69,
8100 Århus C Tlf. (06) 12 53 00

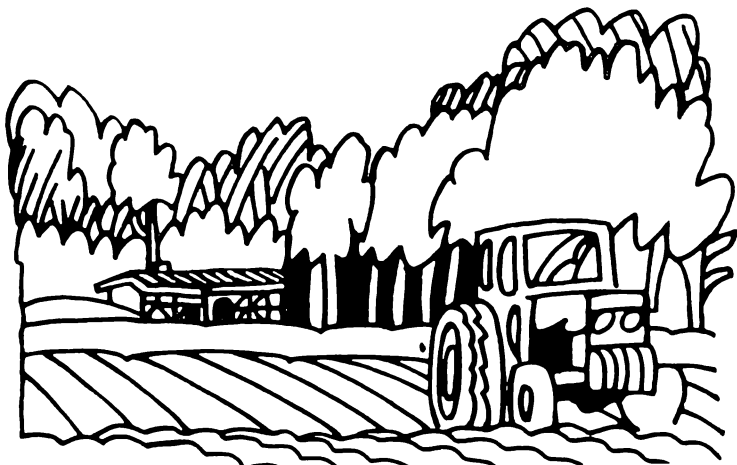
Herning: Viborgvej 1,
7400 Herning. Tlf. (07) 12 53 00

Afd.kontor i Aalborg: Algade 38,
9100 Aalborg. Tlf. (08) 12 53 00

Afd.kontor i Odense: Jernbanegade 16,
5000 Odense. Tlf. (09) 12 53 00

Kreditforeningen Danmark

**Et A-rentebevis fra Andelsbanken
giver stigende rente år for år
-uden at Deres penge er bundet.**

ANDELSBANKEN